

Kwartaalmonitor Overheidsfinanciën

Eerste kwartaal 2016

Overheidssaldo voor tweede kwartaal op rij positief

- Uitgelicht: Nieuwe heffing voor financiering depositogarantiefonds
- Totale overheid: Meer inkomsten voor de overheid
 - Tweede kwartaal op rij met positief overheidssaldo
 - Rijk is verantwoordelijk voor 84 procent van de overheidsschuld
 - Vacatures overheid 27 procent gestegen
- Internationaal: Laag rentepercentage voor Nederlandse overheid
- Rijksoverheid: Schatkistbankieren decentrale overheden stijgt naar 8,5 miljard euro
- Decentrale overheden: Gemeenten gaven in 2015 bijna 12 procent meer uit dan in 2014

Voor het eerst sinds de crisis in 2008 noteert de Nederlandse overheid twee opeenvolgende kwartalen een overschot. Het overschot ontstond onder andere doordat de belasting- en premieontvangsten toenamen. Ook namen de inkomsten iets toe door de nieuwe heffing voor het depositogarantiefonds. De overheidsschuld steeg het eerste kwartaal licht. Van alle sectoren van de overheid is het Rijk verantwoordelijk voor het grootste deel van de overheidsschuld. De tegoeden die decentrale overheden bij het Rijk stallen namen in het eerste kwartaal toe tot 8,5 miljard.

Het aantal vacatures bij de overheid nam tijdens het eerste kwartaal toe, terwijl het aantal werkzame personen gelijk bleef. Ten slotte gaven de gemeenten door de decentralisatie van de zorg in 2015 meer uit dan zij een jaar eerder deden.

Kerncijfers Overheid

		'15				'16
		I	II	III	IV	I
Miljard euro	Inkomsten	75,2	72,6	66,4	78,4	76,4
	Uitgaven	76	80,1	72,3	76,9	75,5
	Saldo	-0,8	-7,5	-5,9	1,4	0,8
	Overheidsschuld	459,6	448,2	446	440,6	441,6
% bbp*	Saldo	-2,1	-2,1	-2,1	-1,9	-1,6
	Overheidsschuld	69,1	67	66,2	65,1	64,8

* op jaarbasis

StatLine: [Overheidsfinanciën; kerncijfers](#)

Uitgelicht

Nieuwe heffing voor financiering depositogarantiefonds

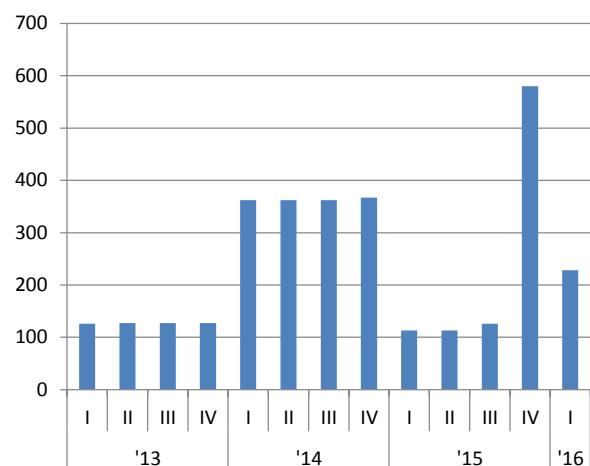
Vanaf 2016 betalen banken in Nederland een nieuwe belasting om het depositogarantiefonds (DGF) te financieren. Dit fonds is opgericht om rekeninghouders te compenseren als een bank niet aan zijn verplichtingen kan voldoen.

Naast de DGF-heffing zijn er in Nederland ook andere belastingen die alleen banken betalen. Zo wordt vanaf 2012 de bankenbelasting geheven. In 2014 kwam daar eenmalig de resolutieheffing bij. Deze heffing is gebruikt om de nationalisatie van SNS REAAL te financieren. Daarnaast betalen banken ook heffingen aan een Europees fonds, het Single Resolution Fund (SRF). Dit fonds springt in als een Europese bank in de problemen komt. Eind 2015 is er eenmalig via een Nederlands fonds een storting in het SRF gedaan.*

De bankenbelastingen hebben in totaal 3,7 miljard opgeleverd.

*Over de invloed van deze storting op de overheidsfinanciën wordt nog in Europees verband gesproken. Hierdoor zouden de cijfers kunnen wijzigen.

Bankenbelasting (incl. resolutieheffing) (mln. euro)

StatLine: [Overheid; ontvangen belastingen](#)

Kwartaalmonitor Overheidsfinanciën

Eerste kwartaal 2016

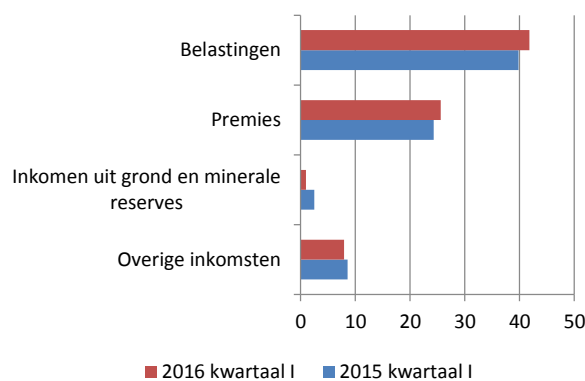
Totale overheid

Meer inkomsten voor de overheid

Vergeleken met het hetzelfde kwartaal in 2015 zijn de overheidsinkomsten in het eerste kwartaal van 2016 gestegen met 1,2 miljard euro. De stijging komt voornamelijk door meer inkomsten uit belastingen en premies. De belastingen namen toe met 2 miljard terwijl de premies met 1,3 miljard euro stegen. De positieve cijfers werden gedempt door de aardgasbaten die zijn gedaald met 1,5 miljard. Zij maken onderdeel uit van het inkomen uit grond en minerale reserves.

De uitgaven daalden licht in het eerste kwartaal van 2016 in vergelijking met een jaar eerder. De daling komt onder andere doordat de afdrachten van Nederland aan de EU zijn gedaald met 1,6 miljard. De uitgaven stegen door twee Rembrandt schilderijen die zijn gekocht. Hiervoor is 80 miljoen betaald door het Rijk en 80 miljoen door de Franse overheid.

Inkomsten (mld. euro)

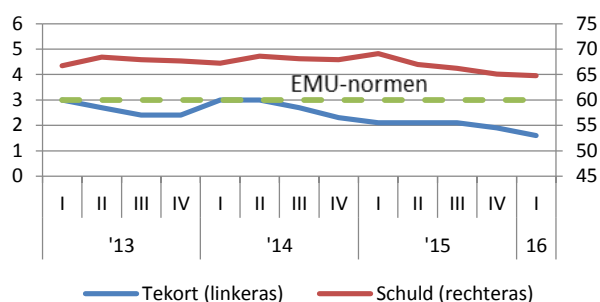
StatLine: Overheid; inkomsten en uitgaven

Tweede kwartaal op rij met positief overheidssaldo

De overheid kreeg in het eerste kwartaal ruim 800 miljoen euro meer binnen dan dat er uit ging. Dit is het tweede kwartaal op rij dat het overheidssaldo positief is. Dat er twee kwartalen achter elkaar een overschot is, is sinds de crisis in 2008 niet meer voorgekomen. Als percentage van het bbp heeft de overheid gemeten over de afgelopen 4 kwartalen wel nog steeds een tekort van 1,6 procent.

De overheidsschuld nam in het eerste kwartaal van 2016 met ruim 1 miljard euro toe. De schuld als percentage van het bbp nam juist af met 0,3 procentpunt. Dit komt omdat het bbp sterker groeide dan de schuld.

Overheidstekort en -schuld op jaarbasis (percentage bbp)

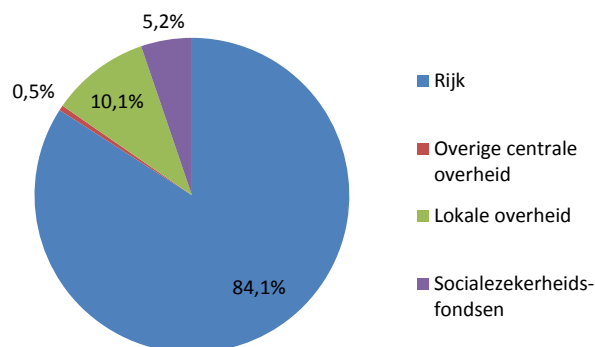
StatLine: Overheidsfinanciën; Overheidssaldo en overheidsschuld

Rijk is verantwoordelijk voor 84 procent van de overheidsschuld

De overheidsschuld nam in het eerste kwartaal van 2016 toe tot 441,6 miljard. Het Rijk heeft het grootste aandeel in de schuld. Zij is verantwoordelijk voor ruim 84 procent. Na het Rijk hadden lokale overheden zoals gemeenten het grootste aandeel, zij droegen ruim 10 procent bij. Het aandeel van de socialezekerheidsfondsen en overige centrale overheden was het kleinst. Zij hadden respectievelijk 5,2 en 0,5 procent van de schuld.

Het aandeel in de schuld wordt bepaald door de schulden van een subsector te nemen en daar de vorderingen op andere overheden van af te trekken. Als een overheid meer uitleent aan overheden dan dat zij zelf lenen, kan hierdoor het aandeel in de schuld zelfs negatief worden. Dit was het geval bij de gemeenschappelijke regelingen (samenwerkingsverbanden tussen overheden) en de provincies. Zij verlaagden het aandeel in de schuld van de lokale overheden met bijna twee procentpunt.

Aandeel in de overheidsschuld

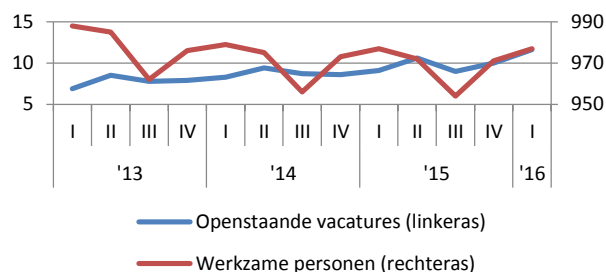
StatLine: Overheid; Overheidssaldo en overheidsschuld

Vacatures overheid 27 procent gestegen

Het aantal openstaande vacatures in het onderwijs en openbaar bestuur is in het eerste kwartaal van 2016 gestegen naar 11,6 duizend. Ongeveer tweederde daarvan heeft betrekking op werk in het onderwijs. De stijging ten opzichte van hetzelfde kwartaal een jaar eerder bedroeg ruim 27 procent.

Het aantal werkzame personen is gelijk gebleven ten opzichte van het eerste kwartaal een jaar eerder. Het aantal personen dat werkzaam is in het openbaar bestuur en onderwijs komt in het totaal uit op 977 duizend werkzame personen. De verdeling hiervan over de sectoren openbaar bestuur en onderwijs is ongeveer gelijk.

Aantal vacatures en werkzame personen (x 1.000)

StatLine: Vacatures; SBI 2008

StatLine: Arbeidsvolume en werkzame personen

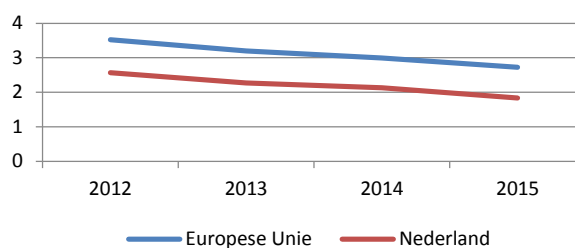
Internationaal

Laag rentepercentage voor Nederlandse overheid

De rente die Nederland betaalt als percentage van de gemiddeld uitstaande schuld ligt onder het gemiddelde van de Europese Unie. In 2015 betaalde de Nederlandse overheid 1,8 procent rente over haar schuld. Er waren slechts drie landen die minder betaalden, dit zijn Zweden, Luxemburg en Estland. Hiervan had Estland het laagste rentepercentage. Daar was het rentepercentage 1 procent.

Het rentepercentage dat overheden in de Europese Unie betalen is de afgelopen jaren sterk aan het dalen. Was het gemiddelde rentepercentage in 2012 nog 3,5 procent, in 2015 is dit met 0,8 procentpunt gedaald tot 2,7 procent. Landen die deel uitmaken van het Eurogebied betalen een lager rentepercentage dan de landen die dit niet doen. Het gemiddelde rentepercentage in het Eurogebied is ongeveer 0,1 procentpunt lager dan in de Europese Unie.

Rentebetalingen (percentage gemiddeld uitstaande schuld)

Eurostat: Quarterly non-financial accounts for general government

Eurostat: Quarterly government debt

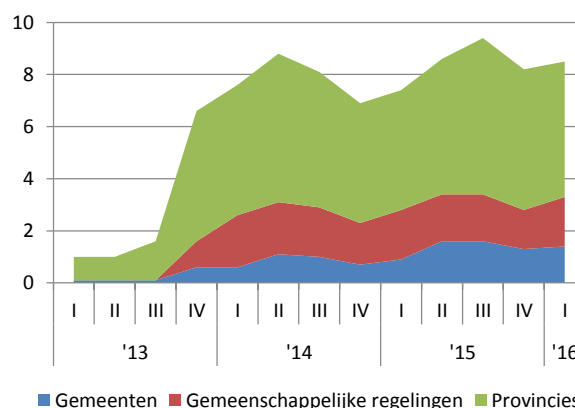
Rijksoverheid

Schatkistbankieren decentrale overheden stijgt naar 8,5 miljard euro

Vanaf eind 2013 zijn decentrale overheden verplicht om hun overtollige middelen in de schatkist bij het Rijk aan te houden. Het schatkistbankieren van decentrale overheden is in het eerste kwartaal van 2016 toegenomen tot 8,5 miljard euro. Dit is een stijging van 1 miljard euro ten opzichte van een jaar eerder. Het schatkistbankieren bereikte haar hoogtepunt in het derde kwartaal van 2015, toen hadden decentrale overheden 9,6 miljard gestald in de schatkist van het Rijk.

Vooraf gemeenten zijn relatief meer geld in de schatkist gaan stallen. Aan het einde van het eerste kwartaal van vorig jaar bedroeg hun saldo ruim 0,9 miljard euro. Dat is nu bijna 1,4 miljard euro, een stijging van ruim veertig procent. Ook bij de provincies is sprake van een toename. Hun tegoed nam toe met 0,6 miljard euro. Bij de gemeenschappelijke regelingen nam het tegoed juist af met 0,1 miljard euro.

Schatkistbankieren (mld. euro)

Maatwerk: Schatkistbankieren eerste kwartaal 2016

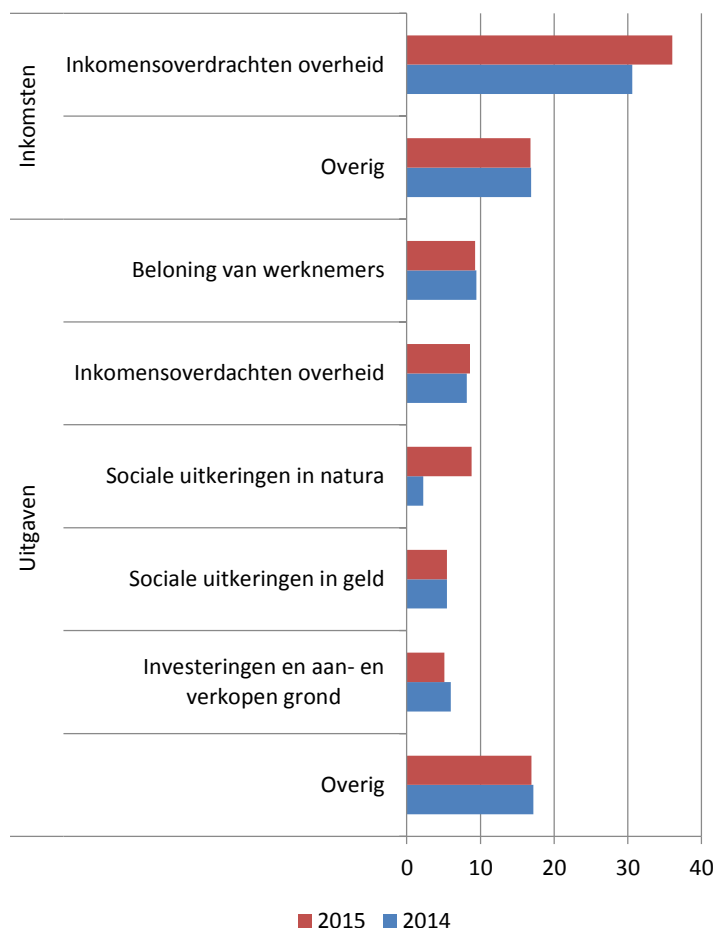
Decentrale overheden

Gemeenten gaven in 2015 bijna 12 procent meer uit dan in 2014

In 2015 gaven gemeenten 54,2 miljard euro uit. Dat is bijna 12 procent meer dan in 2014. Een groot deel van de stijging hangt samen met de decentralisatie van taken in het sociaal domein naar de gemeenten per 1 januari 2015. Gemeenten gaven daar ongeveer 7 miljard meer aan uit dan in 2014. Van de toegenomen uitgaven bestond ongeveer 6,6 miljard uit sociale uitkeringen in natura. Uitkeringen in natura hebben bijvoorbeeld betrekking op de verlening van thuiszorg en geestelijke jeugdgezondheidszorg en het uitbetalen van persoonsgebonden budgetten. Daarnaast stegen de overdrachten naar andere overheden met 0,4 miljard euro. Dit zijn vooral overdrachten aan gemeenschappelijke regelingen die taken voor gemeenten uitvoeren in het sociaal domein. Andere uitgaven daalden iets ten opzichte van 2014, van 32,6 naar 31,3 miljard euro. Dit betrof onder meer een afname van de bruto investeringen (0,4 miljard euro) en een afname van het saldo van aan- en verkopen van grond (0,5 miljard euro). De beloning van werknemers daalde met 0,2 miljard euro. Deze afname wordt deels veroorzaakt door het overdragen van uitvoerende taken aan gemeenschappelijke regelingen.

In 2015 kwamen de totale inkomsten van gemeenten uit op 52,9 miljard euro. Dit is een stijging van ruim 11 procent ten opzichte van 2014. De toename hing vooral samen met de toegenomen inkomensoverdrachten van het Rijk. Om de nieuwe taken in het sociale domein te bekostigen ontvingen gemeenten meer geld van het Rijk.

Inkomsten en uitgaven gemeenten (mld. euro)

StatLine: Overheid: Inkomsten en uitgaven

Opmerkingen betreffende deze publicatie

- Deze publicatie is samengesteld op basis van cijfers zoals deze op 29 juni beschikbaar waren. Mogelijk zijn er op het moment van lezen actuelere cijfers beschikbaar. Deze kunt u vinden via de links onder de grafieken.
- De cijfers zijn doorgaans niet seizoensgecorrigeerd. Indien dit wel het geval is, staat dit aangegeven in de tekst/grafiek.

Meer informatie

CBS Infoservice: [infoservice online](#)
Telefonisch (09.00-17.00) 088 570 7070

Media:
CBS Persdienst: persdienst@cbs.nl
Telefonisch: 070 337 4444

Colofon

Tekst Sector Overheidsfinanciën en Consumentenprijzen

Datum 29 juni 2016